

אל: הסניפים
מאת: בר - צבי

הנדון: העליה מבריה"מ

בהמשך לשלנו ב/394 מה-15/12/74

בשנת 1974 הגיעו לוינה 20,628 יהודים נושאי אשרות ישראליות ומהם עלו ארצה 16,906 יהודים. מספרים אלו קטנים יותר מאשר ידענו ב-1973 וב-1972, והם מצביעים על מדיניות ברורה של השלטונות הסובייטיים לצימצום העליה.

קצב הענקת אשרות העליה ב-12 החודשים של השנה היה יציב למדי, (להוציא ינואר 1974 שהיה גבוה מהממוצע מכיון שהאשרות לעולים בחודש זה הוענקו ע"י השלטונות הסובייטיים עוד ב-1973), עובדה המצביעה על יד השלטונות בקביעת היקף העליה.

ס"ה היציאה מבריה"מ ב-1974 הגיעה ל- 59% ממספר היוצאים מבריה"מ ב-1973.

העליה לישראל ב-1974 הגיעה ל- 55% ממספר העולים מבריה"מ ב-1973 ולהלן הנתונים:

סיכומי העליה ב-1974 לפי החודשים

טבלה א'

חודש	אשרות לנפש שהוצאו ע"י ההולנדים במוסקבה	עלו ארצה	דרישות ראשוניות שנשלחו לנפש	עברו בווינה להיא"ס
ינואר	2,254	2,377	4,652	186
פברואר	1,624	1,565	4,559	143
מרס	1,992	1,727	5,206	205
אפריל	1,693	1,602	4,358	260
מאי	1,401	1,232	4,069	262
יוני	1,515	1,238	3,188	277
יולי	1,595	1,280	2,421	353
אוגוסט	1,592	1,321	2,585	254
ספטמבר	1,618	1,095	2,120	365
אוקטובר	1,947	1,396	3,000	460
נובמבר	1,500	1,200	3,946	580
דצמבר	~~1,225~~ 1,225	873	2,739	534
סה"כ	20,191 19,930	16,906	42,843	3,879

(* מספר לא סופי)

חל גידול מהותי במספר היוצאים מבריה"מ שנשרו בווינה ובניקסו להגור לארצות הברית מחוץ לישראל.

הנשירה ב-1974 הגיעה ל-18.1% מכלל היוצאים מבריה"מ, בהשוואה לנשירה של 4.2% ב-1973 ושל 0.8% בשנים הקודמות. (ראה פרטים בטבלה ב').

מספר ה"דרישות" הראשוניות (affidavits) שנשלחו לבריה"מ לפני בקשת יהודים שם, קטן והגיע ל-42,843 לעומת 58,216 ב-1973. שוב צימצום של 28.5% במספר מבקשי הדרישות וזאת לאחר שב-1973 היתה כבר ירידה של כ-15% לעומת מספר מבקשי הדרישות ב-1972.

להערכתנו הגידול במספר הנושרים והירידה במספר המבקשים החדשים ל"דרישות" מקורם: (א) בפחד מפני חידוש המלחמה במזרח התיכון, (ב) בהדים על קשיי הקליטה בארץ, (ג) בתעמולה הסובייטית נגד העליה מחד ובפרעות לשידורים שלנו המיועדים ליהודי בריה"מ מאידך.

טיבונת העליה מאז מלחמת ששת הימים

טבלה ב'

שנה	אשרות לנפש שהוצאו ע"י ההולנדים במוסקבה	עלו ארצה	דרישות ראשוניות	עברו בווינה להיא"ס
1970-1968	4,327	4,263	38,317	--
1971	14,310	12,819	40,794	58
1972	31,478	31,652	67,895	251
1973	34,922	33,477	58,216	1,450
1974	* 29,080	(* 16,906	42,843	3,879
סה"כ	* 105,218 104,067	(* 99,117	248,665	5,644

(* מספר לא סופי

ראוי לתשומת הלב שבינואר השנה (1975) יגיע העולה ה-100,000 מבריה"מ לישראל, מאז חודשה העליה משם בסוף 1969.

1974 1/2

הנשירה גדלה השנה והגיעה ל-5,644 נפש ומסתכמת במוצע ב-5.4% מכלל העולים שהורשו לצאת מבריה"מ מאז 1968.

3/...

להלן פרטים נוספים על העליה לפי נתוני משרד הקליטה

התפלגות העולים לפי העדות באחוזים

<u>1994</u>	<u>ס"ה</u>
27.0	יהודים גרועים
8.0	יהודים בוכרים
1.5	יהודים הרריים
63.5	יתר יוצאי בריה"מ (אשכנזיים)

גודל משפחת העולים במוצע (ללא יחידים)

3,8	יוצאי גרועים
3,2	יוצאי יתר חלקי בריה"מ
3,4	גודל המשפחה במוצע

גיל ממוצע

25 שנה	יוצאי גרועים
33 שנה	יוצאי יתר חלקי בריה"מ
31 שנה	ס"ה גיל ממוצע

התפלגות באחוזים לפי המין

47.8	זכרים
52.2	נקבות

פרטים על האשרות לנפש שהוצאו ע"י השולנות במוסקבה

טבלה ג'

שם הרפובליקה	מספר היהודים ברפובליקה לפי מפקד האוכלוסין הרשמי-1970	אשרות לנפש שהוצאו מ-1968 עד 31/12/72	אשרות לנפש שהוצאו ב-1973	אשרות לנפש שהוצאו ב-1974 עד 31/11/74	ס"ה אשרות לנפש מ-1968 עד 31/11/74	אחוז מקבלי האשרות ממכלל האוכלוסיה	אחוז האשרות מתוך
ר.ס.פ.ס.ר.	807,900	2,854	2,804	3,220	8,878	1.1	30.3
אוקראינה	777,100	12,903	11,309	5,791	30,003	3.9	41.6
מולדביה	98,100	1,631	4,547	3,180	9,358	9.5	39.1
ליטא	23,600	6,657	1,750	576	8,981	38.0	80.8
לטביה	36,700	5,273	1,370	648	7,291	19.9	60.1
בילורוסיה	148,000	887	545	268	1,700	1.1	30.7
קאזאכסטאן	27,700	41	71	27	139	0.5	20.1
אוזבקיסטאן	102,800	2,893	3,001	1,857	7,751	7.5	35.2
קירגיזיה	7,700	36	101	45	182	2.4	32.5
אסטוניה	5,300	73	79	25	177	3.3	50.6
אזרביידז'אן	41,300	52	121	433	606	1.5	14.5
טדג'קיסטאן	14,600	277	1,001	178	1,456	9.9	31.2
טורקמניה	3,500	28	31	48	107	3.0	56.9
גרוזיה	55,400	16,355	8,186	2,428	26,969	48.7	44.6
ארמניה	1,000	4	6	7	13	1.3	21.3
שונות	--	153	--	--	153	--	--
סה"כ	2,150,700	50,115	34,922	18,731	103,767	4.8	41.7

טבלה זו יוחד מכל האחרות מצביעה על מדיניות השלטונות הסובייטיים בנושא העליה.

אין בידינו עדין הנתונים המפורטים על הוצאת האשרות בדצמבר 1974, אולם אין בהם

די לשנות את התמונה הכללית האופינית לשנה זו.

נראה שהגידול באשרות העליה הר.ס.מ.ר (בכ-700 נפש) באזרביידז'אן (בכ-370 נפש) הוא תוצאה של התחלת התזונה של היהודים ההרריים, וס"ה נשמרה הקוטה הינתוח הקודמת ברפובליקה זו. יתכן וזאת על מנת לא להגביר את התסיסה ואת הזוועה המתאם של היהודים בשתי הערים המרכזיות ברפובליקה זו (מוסקבה ולנינגרד) בהן נחשף עם השנים המסרבו הינו יותר פתוח מאשר בכל מקום אחר בבריה"מ.

הצימצומים הדרסטיים בעליה בגרוזיה בכ-5,500 נפש, באוקראינה (המזרחית) בכ-5,500 נפש, באוזבקיסטאן בכ-1,100 נפש ובטדז'קיסטאן בכ-800 נפש נראה לי שמקורם במדיניות מכוונת של השלטונות הסובייטיים שמטרתה היתה הפעלת לחץ על יהדות ארה"ב ובאמצעותה על הסנט האמריקאי לוותר על תיקון ג'קסון ולהחניש אישור חוק הסחר. ייתכן ולשלטונות הסובייטיים היה גם יסוד להניח שהציבור היהודי במקומות אלו יקבל את הדין בהכנעה ויסכים לדחות את הטיפול בעליה "עד יעבור זעם".

צימצום העליה בליטא ובלטביה וכן מיעוט מבקשי הדרישות ברפובליקות אלו יתכן ומקורם בעובדה שחלק מהאוכלוסיה היהודית התיאש מסיכוי העליה בגלל ליבוי יחסי של הסירובים בריגה ובוילנא, ויתכן ומקורם בעובדה שהחלק הנותר של יהדות שתי הרפובליקות הנ"ל שברובו היגר לרפובליקות אלו מפנים רוסיה, זיקתו לישראל איננה חזקה דיה.

ראוי לציין שגדל יחסית אחוז אשרות העליה מכלל הדרישות שנשלחו מהארץ ליהודים ברפובליקות השונות בבריה"מ.

עלינו לקחת בחשבון שמתאריך משלוח הדרישה מהארץ עד לתאריך שהמועמד לעליה יכול להגישה למשרד האוביר עלול לעבור פרק זמן של כחודשיים ועד שלושה חודשים במוצע, מותר להניח שעוד כשלושה חודשים לפחות עוברים מאז הגשת הדרישה לאוביר ועד שמקבלת החיובת החיובית (אם היא מתקבלת) משמע, רוב הדרישות שנשלחו מהארץ ב-5-6 החודשים האחרונים יתכן ועדיין לא זכו לתגובת שלטונות ההגירה הסובייטיים לא לחיוב ולא לשלילה. אי לכך אחוז ההענות החיובית לבקשות עליה שהוגשו הוא אף גדול מזה שנרשם בטור 8 בטבלה ג'. ס"ה כ-5% מכלל יהודי בריה"מ לפי המפקד האחרון קבלו אשרות עליה והם כ-40% מכלל מבקשי העליה.

להלן פרטים על הדרישות שנשלחו לבריה"מ מאז 1968

טבלה ד'

שם הרפובליקה	מספר היהודים ברפובליקה לפי מפקד האוכלוסין הרשמי-1970	דרישות לנפש שהוצאו מ-1968 עד 31.12.72	דרישות לנפש שהוצאו ב-1973	דרישות לנפש שהוצאו ב-1971	ס"ח דרישות לנפש ב-31.12.71	אחוז מקבלי הדרישות האוכלוסיה ברפובליקה
ר.ס.פ.ס.ר	807,900	10,211	7,479	11,589	29,279	3.6
אוקראינה	777,100	36,520	20,938	14,597	72,055	9.2
מולדביה	98,100	6,490	10,756	6,697	23,943	24.4
ליטא	23,600	9,449	1,253	414	11,116	47.1
לטביה	36,700	10,539	1,103	478	12,120	33.9
בילורוסיה	148,000	3,593	1,217	720	5,530	3.7
קאזאכסטאן	27,700	328	261	101	690	2.5
אוזבקיסטאן	102,800	11,260	7,590	3,145	21,995	21.4
קירגיזיה	7,700	195	296	69	560	7.3
אסטוניה	5,300	240	70	40	350	6.6
אזרביידג'אן	41,300	275	561	3,328	4,164	10.0
דג'קיסטאן	14,600	1,508	2,436	725	4,669	31.9
טורקמניה	3,500	125	54	9	188	5.4
גרוזיה	55,400	55,368	4,175	912	60,455	109.1
ארמניה	1,000	15	27	19	61	6.1
שונות	--	1,500 (*)	--	--	1,500 (*)	--
סה"כ	2,150,700	147,606	58,216	42,843	248,665	11.5

(* מספר לא סופי) ביטוי חיצוני שנתן ביטוי 1967

כאמור מספר מבקשי הדרישות ב-1974 קטן ב-26.5% לעומת מבקשי הדרישות ב-1973.

צימצום מבקשי הדרישות באוקראינה (בכ-6,300 נפש) במולדביה (בכ-4,000 נפש) באוזבקיסטאן (בכ-4,400 נפש) ובטרוז'קיסטאן (בכ-1,700 נפש) חייב להדאיג אותנו מאוד. ייתכן והצימצום במבקשי הדרישות הוא אמנם תוצאה של הצימצום בעליה, ז.א. בסיבוי העליה, אולם מותר להניח שהצימצום הוא גם תוצאה של ההדים מהקליטה בארץ ושל מצב הבטחון בארץ.

בגרוזיה, בליטא ובלטביה לחלק נכבד מהאוכלוסיה היהודית (בגרוזיה לרוב רובה של האוכלוסיה ישנם רק דרישות וטבעי הדבר שהביקוש לדרישות ירד.

גדל מספר מבקשי הדרישות ב.ס.פ.ס.ר (בכ-4,100 נפש) באזרביידג'אן (בכ-2,800 נפש). נראה לי שרובו של הגידול מקורו בתחילת החזרה של היהודים ההרריים. אין אנו יודעים כמה מתוך

7/...

אותם 145 אלף יהודים להם נשלחו דרישות ועדין לא עלו, אמנם הגישו בקשות לעליה.

בידינו רשימה של כ-2,000 יהודים שקיבלו סרובים, וודאי ישנם עוד מקבלי סרובים שפרטים עליהם אינם ידועים לנו.

אין ספק שאלפי דרישות נמצאות בטיפול במשרדי "האוביר" והשלטונות המקומיים לא החליטו עדין אם לתת לבעליהם לעלות ומתי. אך ייתכן מאוד שאלפי מקבלי הדרישות כלל לא הגישו אותם למוסדות האוביר, בניגודם וודאי כאלו שהתחרטו והחליטו לוותר על עליהם ואחרים שיש להם יסוד לחשוש שאין להם סיכוי לקבל תשובה חיובית לבקשתם והם חוששים להכנס לעימות עם שלטונות הבטחון ואחרים שויתרו בגלל סיבות משפחתיות. נושא זה הוא נושא עדין, נעלם גדול בשבילנו.

ומדאיגה במיוחד העובדה שרק 3.6% מכלל האוכלוסיה היהודית התפקדו במפקד 1970 ברפובליקה הרוסית (ר.ס.פ.ס.ר) ביקשו מהארץ דרישות.

96.4 אחוז מיהודי ר.ס.פ.ס.ר עדין לא ביקשו אפילו דרישה...

8/...

להלן פרוט ההגעה לוינה לפי ערים מ-1968 עד 31.12.74

טבלה ה'

שם העיר	מספר היהודים בעיר לפי מפקד 1970	יוצאים מ-1968 עד 31.12.72	יוצאים ב-1973	יוצאים ב-1974	יוצאים מ-1968 עד 31.12.74	אחוז היוצאים מכלל האוכלוסיה היהודית בעיר
מוסקבה	251,253	1,815	1,513	1,382	4,710	1.7
לנינגורד	162,587	520	840	765	2,125	1.3
קייב	152,006	1,254	1,700	1,077	4,031	2.6
אודיסה	117,000 (*)	1,508	1,652	1,727	4,887	4.2
צ'רנוביץ	37,000 (*)	4,784	4,784	1,440	11,012	29.7
מינסק	47,057	707	440	179	1,326	2.3
ריגה	30,581	4,414	1,285	636	6,335	20.3
וילנה	16,491	4,978	1,276	482	6,736	40.7
קייב	49,905	1,155	1,272	2,269	4,696	9.4
לבוב	28,000 (*)	914	991	821	2,726	9.7
טביליסי	19,579	2,179	1,942	807	4,928	30.3
קוטאייסי		2,655	1,757	411	4,823	
סיבומי		1,285	1,239	345	2,869	
טשקנט	55,758	1,326	1,045	304	2,675	4.7
סמרקנד	15,000 (*)	1,144	1,268	1,133	3,545	23.6
קובנה	4,284	1,000	470	136	1,606	37.7
דושנבה	11,424	147	938	223	1,308	11.4
מינקז		246	422	113	781	
נלצ'יק		10	119	80	209	
דרבנט			107	1,009	1,116	
סה"כ		32,045	25,060	15,339	72,444	

(* נתונים אלו מהמפקד הסובייטי ב-1970 מתייחסים לחבל כולו. היות והיהודים ברובם המכריע מתרכזים בבירות החבלים, יש להניח שהמספר הנתון בזאת הוא את המציאות.

כשבעים אחוז מכלל היהודים שיצאו מבריה"מ התגוררו בעשרים ערים עלו.

רק בעשרה מערים אלו היתה יציאה משמעותית (בין 10-40 אחוז של האוכלוסיה היהודית).

בארבעת הערים בעלי האוכלוסיה היהודית הגדולה (במוסקבה, לנינגורד, קייב,

אודיסה התפקדו ב-1970 כ-683,000) אין עדין תנועת עליה של ממש.

להלן פרטים על הנשירה בוינה

טבלה ו'

ערים	נשירה ב-1972-1973		נשירה ב-1973		נשירה ב-1974		סה"כ	
	אחוז	נפש	אחוז	נפש	אחוז	נפש	אחוז	נפש
מוסקבה	2.5	46	24.5	372	55.2	1,711	25.0	1,154
לנינגרד	3.8	20	26.3	221	55.5	1,705	37.7	1,100
קייב	2.0	25	9.5	162	50.8	1,019	19.1	731
אודיסה	0.7	10	18.7	309	71.1	4,031	31.0	1,519
צ'רנוביץ	..	10	0.4	20	3.0	11,010	0.7	75
מינסק	2.0	14	5.9	26	20.7	1,316	5.9	77
ריגה	1.3	50	7.3	94	28.9	6,335	5.3	334
וילנה	--	--	2.1	25	5.4	6,730	0.7	51
קייב	--	--	0.5	6	3.0	4,696	1.6	74
לבוב	1.2	11	8.9	89	32.8	2,726	13.5	369
טביליסי	0.1	3	1.7	34	7.8	4,928	2.0	100
ערים שונות	0.5	114	0.9	96	2.5	228	0.8	439
סה"כ	0.6	309	4.2	1,456	18.8	3,879	5.011	5,011

תופעה מדאיגה זו הלכה והחמירה ב-1974 מחודש לחודש.

החמור שבנשירה הוא האחוז הגבוה בארבעת הערים בעלות האוכלוסיה היהודית הגדולה ממוסקבה, לנינגרד, קייב ואודיסה.

באודיסה הפכה הנשירה להיות מחלה מדבקת.

להלן נתונים על התהליך פקאר
טבלה ז'

1974 (לא כולל דאנר)											1973									
הגעה	ס"ח יורדים	נדל"ן	וינה	סולטון	סולטון	מסד סולטון	IR C ICMC פאקים	W.C.C נדנ"ח	ICMC UHS נדנ"ח	בטיפול IR C נדנ"ח	בטיפול HIAS נדנ"ח	הגעה ס"ח לנדנ"ח	ס"ח יורדים	נדל"ן	נדנ"ח	נדנ"ח	נדנ"ח	נדנ"ח	נדנ"ח	נדנ"ח
57	214											24	38	0	0	35				
34	48											36	63	5	5	54				
9	70									2		43	30	4	20					
49	51											23	76	4	70					
39	19											28	90	4	86					
42	48		30									29	38		38					
47	74		50							1		24	65	1	64					
32	284		100			170						21	80	23	57					
54	489						95	96	166	14	19	37	177	15	106	56				
59	50									22		46	70	8	81	1				
54	1,150	500				650						75	97	8	79					
476	2,527	500	180	72	650	170	95	96	166	491	9	444	912	82	334	496				

(... 27 מנייה באו לדנ"ח עם אשדות ישראליות, לכל האחרים היו אשדות אחרות
... רובם המכריע מחזיקים בנדנ"ח לאומיים ישראלים

רובנו בטבלה זו נתונים על הידידה לפי דוחי הארגונים השונים שקלטו את היורדים. איננו יודעים מה מידת הדיוק בנתונים אלו
מאת וארגונים אלו לרוב אינם מוכנים למסור פרטים על היורדים שבטיפולם.

אנו חייבים להתייחס שמספר מסוים של עולים מבריה"ם ירד לקרובים בחו"ל באופן פרטי מבלי שנקודו ע"י ארגוני ההגירה הרשומים
בטבלה זו.

מספרים מוחלטים

יוצאי יתר בריה"מ	יוצאי גרוזיה	סה"כ עולים	
73,000	27,000	100,000	
41,670	11,230	51,900	בעלי משלח יד
32,330	15,770	48,100	ללא משלח יד
			פרוט בעלי משלח יד:
80	20	100	1. ע. אקדמאיים במדעי החיים
390	30	420	2. ע. במדעי הטבע
390	30	420	3. רוקחים ווטרינרים
5,210	500	5,710	4. מהנדסים ואדריכלים
1,810	110	1,920	5. רופאים
150	60	210	6. משפטנים
1,360	340	1,700	7. ע. אקדמאיים במדעי החברה
490	80	570	8. ע. אקדמאיים במדעי הרוח
1,360	170	1,300	9. מורים במוסדות להשכלה גבוהה
350	70	420	10. מורים במוסדות לחינוך על-יסודי ועל תיכוני
7,580	2,120	9,700	11. בעלי מקצועות טכניים וחופשיים
4,050	620	4,670	12. מנהלים ע. פקידות ודומיהם
1,940	860	2,800	13. סוחרים זבנים וסוכנים
1,800	600	2,400	14. ע. שרותים
40	10	50	15. ע. חקלאות
11,990	4,510	16,500	16. ע. במקצועות תעשייה מחצבים ומבנים ופועלים מקצועיים אחרים
1,910	1,100	3,010	17. ע. אחרים בתעשייה חבורה ובניה ופועלים פשוטים

סה"כ בעלי משלח יד חופשי מכלל המגיעים - (מ-11 כולל) 22,470

סה"כ אקדמאיים מכלל המגיעים - (מ-11, כולל) 12,770

לתשומת לבכם:

מספר המהנדסים והאדריכלים שעלו הוא כ-30% מכלל המהנדסים שהיו בארץ עד עליה זו
מספר הרופאים שעלו הוא כ-10% מכלל הרופאים שהיו בארץ עד עליה זו.

פולין

עלו לישראל	עזבו את פולין	עניו פרומסות בשג' הולנד בורשא	
3,975	13,544	16,899	1972 - 1967
36	227	237	1973
(* 35)	~~126~~ 138	~~185~~ 149	1974
<u>3,946</u>	~~13,892~~ 13,909	<u>17,285</u>	סה"כ
		(* מספר לא סופי	

רומניה

חיירים	עברו להיא"ס	סה"כ עלו לישראל	
4,351	28	2,665	1972
4,150	54	3,706	1973
3,049	432	3,222	1974
<u>11,550</u>	<u>514</u>	<u>9,593</u>	סה"כ

הנתונים הנ"ל, לידעתכם ולידיעת ראשי הנציגויות כלבד.

ב ב ב כ ה,

צבי
מצר